

کد مدرک: د س - ۰۱ - ۳۰

دستور العمل طراحی و اجرای مجسمه های شهری

تاریخ: ۹۶/۵/۱

تعداد صفحات: ۷

سازمان سیمای منظر و فضای سبز شهری
شهرداری کرج

مدرک جهت اجراء در
سیستم مدیریت کیفیت
معتبر است
نماینده مدیر

Q.A

ردیف	شرح تغییرات	تاریخ	شماره بازنگری
۱	صدور اولیه	۹۶/۵/۱	صفر

توزیع نسخ			
*	تضمین کیفیت		امور مناطق
	مدیریت		آموزش
	آب		امور جنگل
	حقوقی - املاک		امور عمرانی
	حراست		تولیدات
	بازرسی		درآمد
	حفظ و گسترش باغات		IT
	شناسنامه باغات		فنی و اجرایی
	امور مالی کارپردازی		روابط عمومی
	امور قراردادها		امور اداری
	حقوقی		برق
	طراحی		سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت
	نظارت بر طرح ها	*	هنرهای شهری
	اصناف		تبلیغات
	امور مناطق		

این مدرک بدون مهر سبز رنگ «مدیریت کیفیت» فاقد اعتبار است

نام	تهیه کننده	تائید کننده	تصویب کننده
	روزبه شمشعی	مریم امیرخانی	شهلا مهدوی
سمت	کارشناس طراحی	سرپرست اداره هنرهای شهری	نماینده مدیر عامل
امضاء			

مقدمه

سازمان سیما، منظر و فضای سبز شهری کرج، متولی کلیه امور طراحی، اجرا و نظارت تخصصی بر اجرای مجسمه‌سازی در شهر کرج است. این سازمان علاوه بر کارشناسان هنری، دارای کمیته‌ی فنی (متشکل از اساتید هنر) جهت داوری و تیم کارشناسی جهت نظارت بر اجرای دقیق طرح‌ها و نحوه‌ی اجرای آن‌ها می‌باشد و به لحاظ قانونی برابر اساسنامه‌ی سازمان و سیاست‌های کلان شهرداری عمل می‌کند که وظیفه‌ی پژوهش و تأمین منابع علمی طراحی و اجرای مجسمه‌سازی، ارتباط با جامعه‌ی هنری، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در مجسمه‌سازی را برعهده دارد. این دستورالعمل جدیدترین نگارش با توجه به بازبینی‌ها و رفع نواقص می‌باشد که بدیهی است در طی تداوم فعالیت‌های اجرایی، قابلیت بازنگری‌های بعدی را خواهد داشت.

این ضوابط زمینه‌ای را فراهم می‌کند تا با توجه به سیاست‌های سازمان در اجرای مجسمه‌سازی، با ایجاد شرایط و ضوابط یکسان، ضمن تأمین زیرساخت‌های علمی و تخصصی آن، زمینه‌ی شکل‌گیری آثار هنری با ماندگاری و موضوعات متناسب و موردنظر فراهم آید. در این راستا، تعریف، اهداف و رویکردهای تخصصی زیر مدنظر می‌باشد.

تعریف

تفاوت عمده‌ی مجسمه‌سازی شهری با مجسمه‌سازی نمایشگاهی در آن است که مجسمه‌سازی می‌بایست متناسب با فضای اطراف خود باشد. بطور کلی مجسمه‌سازی شهری یک اثر هنری است که فرم، فضا، معماری، بافت فرهنگی منطقه و ارتباط با مخاطب را هم‌زمان مطالعه می‌کند. مجسمه‌سازی یکی از هنرهای عمومی محسوب می‌شود که با زیرساخت فنی و تخصصی در فضاهایی عمومی، مخاطبانی به گستردگی همه شهروندان دارد. این هنر در تعریف گسترده‌ی خود، شامل تکنیک‌ها، متریال‌ها و رویکردهای مختلفی می‌شود و قطعاً باید هماهنگ با مخاطب، محیط و معماری باشد.

اهداف

- ۱- اشاعه‌ی فرهنگ زیباشناختی و ارتقاء سواد بصری در اقشار جامعه و آشنا کردن عموم مردم با هنر مجسمه‌سازی.
- ۲- حفظ، تولید و به جریان انداختن موضوع مجسمه‌سازی در شهرو کمک‌نمودن به پویایی در عرصه‌ی هنر.
- ۳- حمایت از هنرمندان متخصص مجسمه‌ساز، جهت الگوسازی در این زمینه.
- ۴- تشویق و ترغیب دانشجویان دانشکده‌های هنری جهت زمینه‌سازی تجربه‌های دانشگاهی و حرفه‌ای و مشارکت هنرمندان در شکل‌دهی فضاهای عمومی شهر و برقرار ساختن ارتباط بین عموم مردم و هنرمندان.

- ۵- ایجاد فضاهای متین، آرام و روح افزا در منظر شهری در قالب‌های بصری مختلف، با تکنیک‌ها و موضوعات متناسب و کمک به بهداشت روانی جامعه.
- ۶- کاستن از آلودگی بصری.
- ۷- اشاعه ارزشهای دینی، ملی و اخلاقی.

رویکردها

کلیه رویکردها می‌بایست دارای زیرساخت‌های هنری باشد و براساس اصول و مبانی هنرهای تجسمی شکل گیرد. با چنین پیش فرضی، رویکردهای ذیل قابل توجه است:

۱- رویکردهای فرهنگی، اجتماعی، ملی، مذهبی

این رویکرد شامل آثاری می‌شود که تاریخ، فرهنگ، باورهای دینی، ارزش‌های ملی و سنت‌ها، هنجارهای اجتماعی و... را به لحاظ موضوع، جایگاه و نحوه برخورد بصری و تکنیکی مدنظر قرار می‌دهد.

۲- رویکردهای بهینه سازی فضای بصری

آثاری هستند که فضاهای مختلف شهری را به لحاظ بصری و در ارتباط با معماری محیط، بطور خاص مورد مطالعه قرار می‌دهند و معمولاً به تعدیل و آرام‌سازی فضاهای مرتبط در مجموعه‌ی فضا می‌پردازند.

۳- رویکردهای تزئینی و دکوراتیو

با اینکه این رویکرد غالباً در فضاهای داخلی وجود دارد اما در بسیاری از فضاهای شهری نیز می‌تواند کاربردی خاص داشته باشد. مانند فضاهایی که مخاطب با سرعت از کنار آن می‌گذرد، در این گونه فضاها بدین جهت که میدان خوانش و فرصت خوانش مخاطب کم است، طرح‌های تزئینی کاربرد بیشتری خواهند داشت.

۴- رویکرد ارتباط نزدیک با مخاطب

این دسته از المانها غالباً ارتباط نزدیک با مخاطب را مدنظر دارند بدین جهت بیشتر در گذرها و یا مکانهایی اجرا می‌شوند که مخاطب کاملاً به آنها نزدیک شده و در ارتباط تنگاتنگ با مجسمه قرار می‌گیرد.

۵- رویکرد روایی

در این رویکرد روایت موضوعی مدنظر می‌باشد.

تکنیک‌ها

- ۱- در انتخاب آثاری که قرار است به صورت دائم در سطح شهر نصب شوند، تکنیک‌ها می‌بایست دارای ماندگاری حداقل ۱۵ سال باشند و در فضایی کار شود که قابلیت این ماندگاری را داشته باشند.
- ۲- طرح میتواند ترکیبی از تکنیک‌های مختلف باشد.
- ۳- در انتخاب متریال و تکنیک میبایست به هماهنگی با محیط و موضوع اثر نیز توجه گردد.

ضوابط ارائه‌ی طرح

مرحله اول: انتخاب فضای نصب

انتخاب فضا به سه طریق زیر ممکن است صورت گیرد:

- ۱- مکانهایی که برای طراحی آنها فراخوان برگزار می‌شود. سازمان سیما، منظر و فضای سبز شهری هر سال به طور متوسط یک یا دو فراخوان جهت طراحی فضاهای مورد نظر منتشر می‌کند که هنرمندان می‌توانند در فراخوان‌های مذکور شرکت کنند.
- ۲- مراجعه به سازمان و انتخاب یکی از فضاها از آلبوم موجود.
- ۳- هنرمندان می‌توانند فضاهای پیشنهادی خود را عکاسی کرده و طرح خود را برای آن‌ها به سازمان ارائه نمایند.

مرحله دوم: مطالعه فضا

- ۱- بررسی میدان دید: فاصله‌ای که مجسمه دیده می‌شود، میدان دید آن مجسمه محسوب می‌شود.
- ۲- بررسی میدان خوانش: فاصله‌ای که بتوان مجسمه را فهمید و آن را درک کرد. به عبارت دیگر از جایی که بتوان جزئیات مجسمه را دید، میدان خوانش آن محسوب می‌شود.
- ۳- بررسی فضا از زوایای دید مختلف و فواصل مختلف: میبایست فضا را از زوایای دیدهای مختلف بررسی کرد و موانع بصری در هر زاویه دید را در نظر داشت. مجسمه باید به گونه‌ای باشد که از زاویه دیدهای مختلف، حداکثر دید را داشته باشد.
- ۴- بررسی معماری فضا: در اکثر موارد فضای مورد نظر شکل ساده نداشته و از چند سطح با شکل‌های مختلف تشکیل شده این موارد میبایست مورد بررسی قرار گرفته و طراحی متناسب با آن انجام گیرد.
- ۵- بررسی نور مشرف بر فضا: نور طبیعی در روز باید مورد بررسی قرار گیرد. نور مصنوعی در شب و موقعیت‌های نورپردازی و محل نصب پروژکتورها و زاویه‌ی مناسب تابش نور در شب و میزان نور مناسب تا مجسمه به راحتی در شب دیده شود نیز باید مورد بررسی قرار گیرد و همچنین نورهای مقطعی مانند نور چراغ اتومبیل‌های عبوری.

۶- بررسی موانع دید مخاطب، سایه اندازه‌های روی مجسمه و غیره: محل نصب باید به گونه‌ای انتخاب شود که مانع بصری زیادی جلوی آن قرار نگیرد و از زوایای دید مختلف، دید نسبتاً کاملی داشته باشد.

۷- بررسی فضای فرهنگی: در طراحی مجسمه مذکور، فضای فرهنگی حاکم بر فضای قرارگیری میبایست در نظر گرفته شود.

۸- بررسی سرعت نزدیک شدن مخاطب به مجسمه و ارائه‌ی طرح متناسب با آن: به عنوان مثال اگر بیننده با سرعت زیاد از کنار مجسمه می‌گذرد، مجسمه نمی‌بایست دارای جزئیات زیاد و طرح شلوغ باشد.

مرحله سوم: طراحی

۱- طرح باید با ترکیب‌بندی کامل و محکم و بر اساس اصول و مبانی هنرهای تجسمی باشد.

۲- ابعاد و شکل ماکت باید متناسب با ابعاد و شکل فضای مورد نظر بوده و دارای مقیاس درست باشد.

۳- طرح باید به لحاظ موضوع، روابط بصری و اصول زیباشناختی و نیز توجهات فنی ارتباط موضوع و محتوای اثر با مکان مورد نظر هماهنگ باشد و تناسب با بافت شهری، فرهنگی-اجتماعی منطقه، فرم و معماری فضای نصب، عناصر محیطی و میدان دید بیننده در نظر گرفته شود.

۴- ارائه طرح باید به گونه‌ای باشد که بخش اصلی طرح پشت موانع بصری قرار نگیرد.

مرحله چهارم: ارائه طرح

هنرمندان پس از بررسی‌هایی که در بالا ذکر شد می‌توانند طرح‌های خود را به صورت یک ماکت و با رعایت موارد زیر ارائه نمایند:

۱- ارائه ماکت که ابعاد آن حداکثر ۵۰*۵۰*۵۰ باشد.

۲- ارائه آلبوم مشخصات طرح که شامل موارد زیر می‌باشد:

- اندازه کلی آلبوم الزاماً باید در قطع A4 باشد.
- روی جلد: عنوان طرح و نام هنرمند
- صفحه اول: فرم تکمیل شده شناسنامه (که در پایان ضوابط آمده است)
- صفحه دوم: توضیحات مختصر درباره طرح
- درج عکس‌های تهیه شده از موقعیت‌های مختلف جانمایی، و توضیحات تمام موارد ۱ تا ۸ قید شده در مرحله دوم (مطالعه فضا)
- توضیح کامل و با جزئیات تکنیک اجرایی مجسمه و فونداسیون

- درج کروکی محل و اتودهایی از محل قرارگیری و معماری آن
- جانمایی و مونتاژ کامپیوتری ماکت روی مناسب‌ترین عکس به نحوی که برآوردی از اجرای نهایی طرح را نمایان سازد.

ارائه CD از ماکت و جانمایی و مونتاژ طرح در فضای پیشنهادی.

توجه: آلبوم و ماکت با مشخصات قید شده‌ی فوق دریافت می‌شود. بدیهی است در غیر این صورت سازمان از دریافت طرح معذور می‌باشد.

▪ ارائه رزومه و سوابق فعالیت‌های هنری

توجه: هر طرح پیشنهادی، در صورتی مورد بررسی قرار می‌گیرد که پس از بررسی رزومه، سوابق و فعالیت‌های هنری پیشین شخص ارائه دهنده - و ترجیحا آثار شهری - توان و قدرت اجرایی او به‌خصوص در مورد کارهایی با ابعاد و مقیاس بزرگ، تایید شود.

▪ همچنین هنرمندان باید فرم مشخصات هنرمند با کد مدرک ف ر-۰۱-۳۰ را پر نمایند.

مقررات بررسی طرح

ماکت و آلبوم پس از دریافت در شورای کارشناسی بررسی خواهد شد. شورای کارشناسی طرح را بر اساس موارد مندرج در مرحله سوم (طراحی) و همچنین مرحله پنجم (ارائه رزومه و سوابق فعالیت‌های هنری) بررسی کرده و در صورت تایید اولیه، طرح را جهت ارسال به کمیته فنی (متشکل از اساتید هنر) آماده‌سازی می‌نماید.

تبصره ۱: در صورتیکه در هر مرحله از بررسی طرح پیشنهادی مشخص شود طرح ارائه شده کپی برداری و تقلید از طرح یا آثار اجرا شده‌ی هنرمندان دیگر (داخلی و خارجی) باشد، طرح پیشنهادی رد شده و شخص ارائه دهنده به دلیل رعایت نکردن حق معنوی اثر در فهرست بلک لیست سازمان قرار خواهد گرفت.

۱- کمیته فنی براساس محورهای زیر طرح را مورد بررسی قرار می‌دهد:

۱-۱- ساختار زیباشناختی: در این بخش ساختار اثر به لحاظ روابط کیفی (ترکیب بندی و روابط بصری

طرح) مورد بررسی قرار می‌گیرد که محوری‌ترین اصل محسوب می‌گردد.

۲-۱- تکنیک اجرایی: در این بخش قابلیت ماندگاری مجسمه مورد بررسی قرار می‌گیرد

۳-۱- محتوای فرهنگی اثر: در این بخش طرح ارائه شده به لحاظ موضوعی براساس ضرورت زمان و

مکان و هماهنگی‌های فرهنگی (ملی، اعتقادی، اجتماعی) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۴-۱- مکان اجرای اثر: در این بخش تناسبات و قابلیت های اجرایی طرح در مکان مورد نظر به لحاظ

بافت شهری (اعم از معماری محیطی و مبلمان شهری)، فرهنگی و میدان دید بیننده بررسی می شود.

۲- در صورت عدم تناسب در هریک از بندهای مورد قبل، کمیته ی فنی با تذکر عدم تناسب و ارائه ی فرصت

و یا پیشنهاد جهت اصلاح طرح، اقدام می نماید. چنانچه عدم تناسبات در موارد مذکور به تشخیص اکثریت اعضای کمیته ی فنی، غیرقابل اصلاح باشد، اثر مردود شمرده خواهد شد.

۳- پس از اعلام نظر کمیته ی فنی چنانچه موضوع مورد تصویب و تأیید سازمان باشد، نسبت به خریداری و یا

اجرای طرح اقدام خواهد شد.